

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

КУРСОВА РОБОТА

із зіставного мовознавства

на тему: **Мовні засоби вираження модальності в сучасних англійській і українській мовах**

Студентки 3 курсу групи ПА 01-21
Факультету германської філології і перекладу
Напряму підготовки 035 “Філологія”
Спеціалізація 035.041
Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Англійська мова і друга іноземна мова:
усний і письмовий переклад
у бізнес – комунікації
Косинської Аліси Юрїївни
Керівник **Березенко В.М.**,
кандидат філологічних наук, доцент

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ – 2024 р.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugric Philology

COURSE PAPER

**Language means of expressing modality in
Modern English and Ukrainian**

KOSYNSKA ALISA

Group PA 01-21

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof. **VICTORIYA BEREZENKO**

PhD (Linguistics)

Kyiv 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	7
1.1. Основні підходи до вивчення поняття мовних структур.....	7
1.2. Модальність як граматична категорія.....	8
1.3. Засоби вираження модальності.....	10
Висновки до Розділу I	12
РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	14
2.1. Основні лексико-граматичні засоби вираження модальності в сучасній англійській та українській мовах.....	14
2.1.1. Лексичні засоби.....	14
2.1.2. Граматичні засоби.....	15
2.1.3. Лексико-граматичні засоби.....	17
2.1.4. Інтонаційні засоби.....	21
2.2. Використання інверсії як засобу вираження модальності.....	23
Висновки до Розділу II	24
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	26
РЕЗЮМЕ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29

ВСТУП

Комунікація завжди відігравала ключову роль у наукових дослідженнях з лінгвістики та філології, не лише передаючи інформацію, а й відображаючи наміри мовця через будівництво мовлення. Особлива увага таких досліджень приділяється модальності як категорії мовленнєвої семантики, що виявляється через різні мовні засоби, які допомагають виразити припущення, застереження, бажання тощо. Модальність є невід'ємним компонентом мовної тактики переконання. Висловлення своєї позиції, в якій є прагнення переконати співрозмовника, може претендувати на те, що висловлюється «істина» або «одна з точок зору» [27, с. 220]. Дана робота порівнює модальність у сучасній англійській та українській мовах, встановлює їхні різні способи вираження і розуміння модальності, щоб визначити їхні спільні та відмінні риси.

Проте, всі механізми, що формують категорію модальності в обох мовах, мають різну або відмінну реалізацію з точки зору їх розуміння та тлумачення мовцями. Тому потреба у більш докладному теоретичному та практичному аналізі типів модальності, їх вираження, визначення статусу та порівняння всіх цих ознак у англійській та українських мовах обумовлює **актуальність** цієї курсової роботи.

Об'єктом дослідження є категорія модальності у сучасній англійській та українській мовах.

Предметом дослідження є мовні засоби вираження модальності у сучасній англійській та українській мовах.

Метою роботи є встановлення основних аспектів модальності в синтаксисі, а також аналіз типів модальності та мовних засобів, що їх виражають, таких як модальні слова, дієслова, демінутиви, інтенсифікатори тощо. Крім того, дослідження порівнює засоби вираження модальності та їхні значення в англійській та українській мовах для виявлення спільних та відмінних рис.

Згідно з поставленою метою, були сформульовані такі **завдання**:

- ознайомлення з поняттям модальності;
- висвітлення основних властивостей категорії модальності;
- визначення видів модальності, які діють у реченні;
- пояснення основних модальних дієслів як мовного засобу вираження;
- опис модальних слів з точки зору їх лексичного складу;
- порівняння категорії модальності в англійській та українській мовах.

Для виконання визначених завдань використано такі теоретичні та практичні **методи** дослідження:

- 1). Аналіз літератури з проблеми дослідження;
- 2). Індуктивний метод, що дозволяє із загального доходити до конкретного на основі вже наявних знань про досліджувані структури;
- 3). Дедуктивний метод, який допомагає вивести логічні висновки із загальних гіпотез до конкретних;
- 4). Метод порівняння, який встановлює подібності та відмінності між досліджуваними мовами з огляду на їхні лінгвокультурні особливості;
- 5). Описовий метод для оцінки мовних фактів та їхньої специфіки.

Наукова новизна представленого дослідження полягає в тому, що воно виявляє особливості модальності у всіх аспектах мови – граматичному, лексичному, семантичному. Також воно порівнює засоби вираження модальності в англійській та українській мовах, виявляючи відмінності та спільні риси у їх використанні та значенні на різних рівнях мовлення.

Теоретична значущість роботи полягає в тому, що отримані дані можуть бути використані для подальшого дослідження модальності та її засобів вираження та викладені цього питання на фахових курсах навчальних закладів.

Практична цінність роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в організації та викладанні фахових курсів, а схема опису мовних

засобів вираження модальності може полегшити їх розуміння та використання студентами в мовленнєвій діяльності.

Курсова робота включає два розділи, висновки до кожного з них, загальні висновки, резюме англійською мовою та список використаних джерел.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1. Основні підходи до вивчення поняття мовних структур

Мова, як явище, складна та унікальна, має свою специфіку, правила та закономірності. Вона є головним інструментом для спілкування та розуміння людської природи та ролі в суспільстві. Для розуміння всіх її аспектів важливо мати базові знання про підходи до вивчення мови з різних точок зору. Професори д-р Івонн Фріман і д-р Девід Фріман ідентифікують три такі **підходи**: мова як структура, мова як когнітивна здатність, мова як функціональний ресурс [22, с. 7]. Перший підхід, мова як **структура**, зосереджений на граматиці та механіці мови. Він включає аналіз різних її частин та їх взаємодію, як утворюються словосполучення, клаузули та речення. Цей підхід спрямований на розуміння правил та конвенцій мови, які використовуються для ефективного спілкування [22, с. 9]. Таким чином, перший аспект розглядає мову як синтаксичну та семантичну систему, аналізуючи порядок слів у тексті та їхнє значення. Це дозволяє зрозуміти, як мови функціонують і що робить їх унікальними.

Другий підхід розглядає мову як **здатність** розуму, яка відображає зв'язок між мовою та пізнанням. Він вбачає мову як вроджену здатність, яку людина розвиває, формуючи внутрішню граматику та набір правил для розуміння та використання мови [20, с. 7]. Ця внутрішня граматика включає синтаксичний компонент, а також знання фонології, морфології, семантики та прагматики [22, с. 10]. Усі ці деталі складають різноманітні процеси, які сприяють розвитку пам'яті, уваги та здатності до прийняття обґрунтованих рішень. Таким чином, мова, крім своїх комунікативних аспектів, може слугувати інструментом когнітивного розвитку для обробки та засвоєння інформації.

Третій підхід, мова як функціональний **ресурс**, ставить акцент на комунікацію. Прихильники цього підходу акцентують на соціальній взаємодії для розвитку мови. Цей підхід стверджує, що мова має бути доступною для всіх. Він підкреслює важливість повного впровадження в мову та її культуру під час вивчення. Фокус на цьому підході вказує на те, що через участь у соціальних взаємодіях люди формують мову, яка відповідає їхнім потребам [22, с. 12]. Існують три **аспекти** цього підходу: поле, тенор і спосіб. Вони взаємодіють у соціальних контекстах, де поле визначає тему, тенор – відносини між учасниками, а спосіб – формування тексту залежно від цілей і форми спілкування [22, с. 13]. Однак у різних культурах ці аспекти можуть сприйматися не однаково, що важливо враховувати при аналізі мовних структур і соціокультурних норм.

1.2. Модальність як граматична категорія

Модальність як широка категорія, що визначає смислову **структуру** речення і забезпечує його контакт з позамовною дійсністю, здавна є предметом пильної уваги дослідників. Як одна з характеристик, властивих кожному реченню, ця категорія знаходиться у сфері інтересів різних наук: лінгвістики, прагматики, філології, логіки, психології. Формулювання питання про те, як співвідносяться універсальні розумові основи значень і специфічні **мовні особливості** змісту, спирається на давню традицію, отримавши актуальність у зв'язку з розвитком теорії функціональної граматики і когнітивної лінгвістики [16, с. 87].

Вся категорія модальності може бути представлена у вигляді двох макрополів: об'єктивної та суб'єктивної модальності. **Об'єктивна модальність** виражає ставлення до дійсності того, що повідомляється, в плані реальності та ірреальності. **Суб'єктивна модальність** репрезентує ставлення промовця до повідомлення [15, с. 148].

Макрополе об'єктивної модальності являє собою комбінацію мікрополів, що володіють самостійним планом змісту і планом вираження і які складаються з «**фону**» (що обумовлює семантичну основу макрополя, яке об'єднує кілька мікрополів) і «**специфікаторів**» (виділяють семантичну специфіку саме цього конкретного мікрополя). Мікрополя у складі макрополів модальності можуть бути представлені різним ступенем складності [15, с. 148].

Українська вчена О.І. Іванова визначає поняття «модальності» переважно через **лексико-граматичний аспект**, але вона розширює його включенням всього, що безпосередньо пов'язане з семантичним полем, а саме змістом слова. Модальність відображає співвідношення дії з реальністю або відношення мовця до цієї дії. Окрім передачі інформації, мовець також виражає свою оцінку. Категорія модальності є однією з універсальних особливостей мови і проявляється на різних її рівнях (морфологічному, інтонаційному, синтаксичному й текстовому) [7, с. 94].

В аспекті граматичної категорії модальність відображає наше ставлення до об'єктивної дійсності. Ця категорія стверджує не тільки **суб'єктивне ставлення** мовця до висловлення з точки зору реальності / нереальності явищ в конкретній мовній ситуації. Французький лінгвіст Ш. Баллі зазначив, що «...не можна надавати значення реченню, якщо в ньому не виявлено хоч якесь вираження модальності» [2, с. 416].

Доктор філологічних наук В.М. Брицин відносить категорію модальності до числа основних, центральних категорій, яка функціонує в різних формах в усіх мовних системах. Він зосередив увагу на необхідності «проводити принципово чітку межу між емоційними формами реакції на дійсність і модальною оцінкою ставлення висловлювання до дійсності» [3, с. 101], припускаючи при цьому, що обидві сфери мовних явищ тісно взаємодіють.

Модальність в лінгвістиці – вираз ставлення промовця до змісту висловлювання. Модальність – **граматико-семантична категорія**, що виражає

ставлення промовця до висловлювання, його оцінку відношення повідомленого до дійсності [15, с. 152]. Зміст висловлювання може мислитися як реальне або нереальне, можливе або неможливе, бажане або небажане. Модальні значення разом зі значеннями часу і особи утворюють категорію предикативності.

Модальність виражається **граматичними** і **лексичними** засобами (модальними словами, частками, інтонацією). Зарубіжні вчені пропонують таку класифікацію видів модальності в англійській мові:

1. Епістемічна модальність – можливість, ймовірність тверджень з точки зору наявних фактів. У семантиці цієї модальності відображаються знання промовця про достовірність інформації і його ставлення до неї.

2. Деонтична модальність виражає те, що можливо, необхідно або дозволяється з точки зору закону або моральних принципів.

3. Динамічна модальність передає можливість або необхідність з точки зору конкретних об'єктивних обставин.

4. Бажана модальність показує можливість або необхідність з точки зору побажань автора.

5. Теологічна модальність виражає необхідність або можливість того чи іншого факту, дії з точки зору досягнення цілі [21, с. 357].

1.3. Засоби вираження модальності

Існують різні засоби вираження модальності. Більшість з них можна розділити на **вербальні** та **невербальні**. Загалом, модальність проявляється вербально на рівнях лексики та граматики, а потім підкріплюється за допомогою просодичних і невербальних елементів. До вербальних засобів вираження модальності відносяться ті, що виявляються на чотирьох рівнях: фонетичному, лексичному, лексико-граматичному та граmatичному. На рівнях граматики та лексико-граматики, також існують модальні дієслова, які є службовими

частинами мови і не вживаються самостійно [14, с. 222]. Отже, на граматичному рівні модальність виражається через дієслова, що виражають різні модальні значення, які використовуються у різних типах речень.

На лексико-граматичному рівні вираженням модальності є також **модальні дієслова**, а саме: «*can/could, may/might, should/ought to, must, need, will/would*» [14, с. 222]. Вони виражають відношення автора до дії (можливість, здатність, ймовірність, необхідність здійснення дії тощо), що виражається основним дієсловом. На лексичному рівні значення модальності виражаються **модальними словами**, до яких належать *maybe, perhaps, possibly, probably* та інші. Вони виказують впевненість або вагання мовця та його суб'єктивну оцінку до повідомлюваного. Синтаксично вони здійснюють функцію вставного слова, що у більшості випадків відноситься до всього речення.

До невербальних засобів відносять такі екстралінгвістичні позиції: жести, міміка та навіть поза мовця. У цілому, це **модальні жести** – виразні рухи, що означають оцінку, ставлення до ситуації [5, с. 50]. До них належать жести невпевненості, страждання, роздумів, зосередженості, розпачу, відрази, здивування, незадоволення тощо.

Завдяки їх взаємодії з лінгвістичними засобами модальності, можна зрозуміти, що має на увазі у своєму висловленні людина, яку ціль вона переслідує та яке відношення має до якогось предмету, речі у певній ситуації або контексті. Також більшість лінгвістів визначає позамовні маркери мовної позиції. До них належать темп мовлення, висота тону, гучність і ядерні тони. Дослідження в галузі акустики показали, що певні характеристики мовлення пов'язані з контекстом висловлювання. Звернення до візуальних аспектів або їх опису сприяє кращому розумінню модальності, а також полегшує їх аналіз і сприйняття в рамках конкретного дискурсу [6, с. 43].

Висновки до Розділу I

Вивчення мови є складним і тривалим процесом, проте використання основних підходів до аналізу мовних структур може сприяти ефективнішому опануванню. Серед цих **підходів** можна виділити **три** ключові: розгляд мови як **структури**, як розумової **здатності** та як функціонального **ресурсу**. Кожен з цих підходів має свої переваги, але сам по собі не вичерпує всіх аспектів вивчення мови. Наприклад, граматики, яка є важливою у розумінні мовної структури, не єдиний шлях вивчення мови. Те ж саме стосується ідеї мови як розумової здатності; хоча мова є явищем природним для людини, вона може бути вивчена й іншими способами. Нарешті, розгляд мови як функціонального ресурсу корисний, але недостатній для навчання читання та письма. Тому для повного розуміння мовних структур їх слід поєднувати.

Лексико-граматичною сферою, яка в широкому значенні залучає до себе все, що якимось чином має безпосереднє відношення до семантичного поля, тобто до змісту слова, є **модальність**. Основними засобами вираження модального значення між суб'єктом дії і дією в англійській мові є **модальні дієслова**. Цей спосіб лексико-синтаксичний, оскільки модальне значення передається шляхом лексичного значення модального дієслова, який є синтаксичною одиницею. Модальні дієслова виражають не дію, а ставлення до дії і виконують в реченні функцію модального дієслівного присудка. Модальні дієслова *can (could), may (might, must, ought to, shall (should), will (would), need, have to* висловлюють різні відтінки необхідності, можливості, рекомендації, припущення, потреби або її відсутності.

Об'єктивна модальність базується на природі речей, зокрема на учасниках, які беруть участь у вказаній ситуації. **Суб'єктивна модальність**, як правило, залежить від мовця або іншої особи, яка має особисте ставлення до висловлювання. Існують різні способи вираження модальності, але основні можна поділити на **вербальні** та **невербальні**. До вербальних входять: модальні

слова, дієслова, форми способу дієслів, вставні слова. До невербальних відносяться: модальні жести, міміка, інтонація. Просодичні характеристики, такі як гучність мовлення, темп, висота тону і, до певної міри, ядерні тони, сприяють маркуванню висловлювань. Аналіз невербальних засобів комунікації допомагає розкрити наміри учасника комунікативного процесу. Взаємодія вербальних і невербальних модальностей, які беруть участь у формуванні висловлювання, є взаємним процесом: мовні засоби вираження підтримуються невербальними та паралінгвістичними, при цьому контекст і відповідний дискурс впливають на вибір мовних засобів.

РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

2.1. Основні лексико-граматичні засоби вираження модальності в сучасній англійській та українській мовах

2.1.1. Лексичні засоби. Для того, щоб розглянути поняття модальності більш ґрунтовно, варто звернутися до двох ключових визначень цієї категорії. Перше визначення вказує на те, що модальність є важливою **семантичною категорією**, яка описує «мову, значення якої залежить від можливих альтернативних світів» [31, с. 879]. Також вона тлумачиться як **лінгвістична категорія**, пов'язана з вираженням можливості та необхідності [31, с. 879]. Вивчення аспектів модальності як мовної категорії представляє виклик для поточних досліджень в галузі лінгвістики.

Проте англійська й українська мови використовують різноманітні засоби для вираження модальності на лексичному та граматичному рівнях, такі як модальні дієслова чи їхні еквіваленти. У випадку англійської мови, це такі модальні дієслова, як: *can, may, must, need, will, would, should, shall, ought to, dare, to be to, to have (to have got to)*. **Модальні дієслова** відображають ставлення мовця до дії, вираженої інфінітивом, разом з якими вони формують складники модальних присудків. Таким чином, вони можуть позначати дії, стани або процеси, які мовець сприймає як можливі, обов'язкові, сумнівні, точні, дозволені або бажані [6, с. 43]. Українська мова також має свої модальні дієслова, такі як: *маєш, мабуть, повинен, може* і т. д. В обох мовах модальні дієслова можуть передавати відтінки деонтичної (дозволене / заборонене) та епістемічної (ймовірне / неймовірне) модальності [6, с. 43].

Модальні слова є ще одним способом вираження модальності і передають суб'єктивне ставлення мовця до висловлювання в реченні [12 с. 141]. Модальні слова мають значення сумніву, вірогідності, впевненості, передбачення та ін. Сюди відносять такі слова: *perhaps* (можливо), *maybe* (можливо), *definitely* (без сумніву), *certainly* (звісно), *probably* (можливо), *of course* (звичайно), *obviously* (очевидно), *surely* (звісно), *without a doubt* (без сумніву), *possibly* (можливо), *in fact* (фактично), *in truth* (правду кажучи), *naturally* (звісно), *happily* (на щастя), *fortunately* (на щастя), *unfortunately* (на жаль), *undoubtedly* (без сумніву) та багато інших. Наприклад, *In fact I may say that Matthew is disposed to keep her* [26, с. 21]. – Фактично я можу сказати, що Метью налаштований залишити її собі. З метою висловлення сумніву чи припущення англомовець використовує такі модальні слова як *perhaps*, *maybe*, *probably*, *possibly*, які перекладаються українською як *можливо*, *ймовірно*, *мабуть*. Для вираження впевненості зазвичай вживаються такі модальні слова: *definitely*, *certainly*, *of course*, *surely*, *without a doubt*, *no doubt*, *naturally*, *undoubtedly*. Відповідниками їм в українській мові є слова *без сумніву*, *звісно*, *звичайно*, *безперечно*. Наприклад, Звичайно, найбільше непотребу серед дієслів і прикметників, але також є сотні іменників, яких теж можна позбутися [11, с. 53]; Of course, verbs and adjectives are the most junk, but there are also hundreds of nouns that you can get rid of. Модальні слова *in fact*, *in truth*, *truly* також виражають впевненість, яка базується на певних достовірних відомостях і перекладаються українською мовою словами *правду кажучи*, *фактично*, *по-справжньому* [12, с. 141].

2.1.2. Граматичні засоби. Для глибшого висвітлення цього пункту доцільно звернутись до граматичної категорії модальності, оскільки вона напряму пов'язана зі **способами дієслів**. Основними засобами вираження **реальної об'єктивної** модальності є часові форми дієслів дійсного способу. **Ірреальні об'єктивні** модальні значення виражаються формами умовного

способу дієслів [6, с. 42]. Модальність відрізняється від твердження, оскільки вона вказує на певне значення речення з високим рівнем необхідності, а також від способу, який має подібне значення до модальності. Деякі автори використовують термін «спосіб» у тому ж значенні, що й «модальність», але більшість науковців стверджують, що модальність і спосіб – це різні поняття. Вони вважають, що **спосіб** – це набір відмінних форм, які використовуються для сигналізації модальності, тоді як **модальність** – це аспект ілокутивної сили, що сигналізується граматичними засобами (тобто способами), щоб вказати ілокутивну мету мовця, таку як прихильність до правдоподібності, обов’язковості, бажаності або реальності пропозиції тощо [31, с. 879]. Відповідно, існують три основних способи дієслів за типовими конструкціями, які є характерними для української та англійської мов.

У обох мовах, **дійсний спосіб** (англ. Indicative Mood) описує дію як факт: *The stationmaster whistled* [26, с. 12] – *Начальник станції свиснув*. Він поділяється на дві основні категорії: декларативний та питальний. Вважається, що у декларативному реченні мовець надає інформацію слухачеві, а у питальному реченні мовець виступає у ролі того, хто запитує інформацію [23, с. 116]. Це дві найпоширеніші моделі початку комунікації між людьми. Мовець може вибрати, чи хоче він передати повідомлення через твердження чи питання. Декларативні та питальні речення мають різні синтаксичні структури. Легко пояснити модальність, зазначивши, що вона відображає ставлення мовця до ситуації, описаної у висловлюванні. Модальність відображає об’єктивне ставлення мовця до описуваної ситуації. У дійсному способі можна помітити, що люди мають тенденцію виявляти нейтральне ставлення до оточуючого. Це виражається так, що загальний зміст висловлення стосовно явищ реальності сприймається як реальний, без будь-яких умов щодо можливості або неможливості конкретних дій. Це значення передається дієсловами в дійсному способі. Наприклад, *Я люблю дивитися, як вони смикаються* [11, с. 52] – *I love watching them twitch*.

Умовний спосіб (англ. Subjunctive Mood) позначає уявну дію, що є не можливою (взагалі або у певній ситуації) [6, с. 42]. Утворюється така структура за допомогою дієслівних форм, які використовуються в Past Indefinite (і Past Perfect Indefinite). Наприклад: *I wish I had soulful eyes* [26, с. 54]. – *Хотіла би я мати проникливі очі*. Сюди ж відносять **кондиціоналіс** (англ. Conditional Mood), який вживається для позначення дій, які не відбуваються або не відбулися, тому що для цього не було відповідних умов або ці умови у певній ситуації були неможливими, тобто нереальними [6, с. 42]. Він утворюється за допомогою допоміжних дієслів *would/ should* і інфінітива смислового дієслова. Наприклад: *If I hadn't seen the White Way of Delight and the Lake of Shining Waters it wouldn't be so hard* [26, с. 20]. – *Якби я не бачила Білий Шлях Насолоди та Озеро Сяючих Вод, це було б не так складно*.

Модальність в умовному способі проявляється в тому, що відповідність між твердженням і реальністю, якої наразі не існує, може стати реальністю за певних умов. Найчастіше це значення виражається складнопідрядними реченнями з підрядними частинами умови з дієсловом-присудком, вираженим умовним способом. Ключовим моментом є те, що дійсний та умовний способи, які стоять в опозиції один до одного, утворюють єдину систему. Наказовий спосіб представляє дію як реальну, тоді як умовний спосіб показує її як уявну.

Наказовий спосіб (англ. Imperative Mood) є самостійною системою з ексклюзивним та інклюзивним імперативом, який висловлює спонукання до спільної дії [23, с. 116]. Промовляючи речення ексклюзивного характеру, мовець не стає виконавцем дії, а розраховує, що слухач зробить те, що він сказав, не піддаючи сумніву його слова. В той же час, при інклюзивному реченні мовець сам стає виконавцем дії.

2.1.3. Лексико-граматичні засоби. Модальні дієслова вказують на ймовірність, можливість, дозвіл, сумнів, бажаність тощо, і однією з їх ключових

функцій є вираження психологічного емоційного стану мовця та його ставлення до ситуації спілкування [17, с. 2]. **Модальні дієслова** такі, як *can, may, може, має, мусити* та інші, виражають модальність на **лексико-граматичному рівні**. Найпоширеніші модальні дієслова в англійській та українській мовах – це *can/could, могли, вміти* чи їхні еквіваленти, які передають фізичну або ментальну спроможність, а також сумнів чи невпевненість (зазвичай в питальних та заперечних реченнях). Наприклад, значення *can / could* в українській мові може виражатися за допомогою часток *невже, хіба* або прислівника *навряд* [12, с. 141].

Коли мова йде про дозвіл, модальні дієслова *may / might* зазвичай перекладаються як *можна* або *дозволяти*. Висловлюючи суворе попередження, часто *may* перекладається українською мовою словами *може, може бути*. Модальні дієслова *may / might* виражають припущення, бажання, невпевненість, можливість виконання якоїсь дії і можуть перекладатися різними способами, що залежить від контексту та змісту комунікативної ситуації [12, с. 141].

Must як модальне дієслово означає **сильне зобов'язання** або припущення [29, с. 229]. Українська мова має свою власну еквівалентну форму модального дієслова *must* у вигляді *мусити, повинен* або *має*. Українська мова використовує дієслово *must*, яке зазвичай має менш суворе значення при перекладі, порівняно з англійською мовою. Згадуючи про *have to*, в обох мовах воно має однакове значення і перекладається як *треба, потрібно, необхідно, належить*. *Have to* можна вважати синонімом модального дієслова *must*, яке позначає обов'язковість внаслідок обставин [12, с. 141].

Українська мова використовує модальні слова, такі як *насмільюватися, наважуватися, відважуватися, сміти, вважати, припускати, цілком імовірно, сміти сказати, упевнений, не без того щоб, наважуватися сказати / стверджувати* для перекладу англійського модального дієслова *dare* [12, с. 142]. *Need* може перекладатися як *треба, потрібно, необхідно, належить*. Модальні дієслова *dare* і *need* виражають необхідність виконання чогось або сильне

припущення. Українські модальні дієслова мають **повні форми**, відмінно від англійських, і використовуються для вираження обов'язку, заборони, можливості, бажання тощо. Це робить мовлення точнішим та ефективнішим, а модальні дієслова допомагають **виразити** різні відтінки значень та **впливають** на емоції та когнітивні процеси аудиторії.

Англійська мова пропонує варіант для дієслова *have to*, яке можна вважати синонімічним до модального дієслова *to be to*. Воно має декілька значень, що формуються залежно від форми та лексичного значення інфінітива, який за ним слідує. Дане модальне дієслово може виражати обов'язок чи необхідність виконання якоїсь дії за планом чи за розкладом [12, с. 142]. Українська мова має такі еквіваленти до *to be to*: *мати, повинен, мусити, збиратися*.

Використання модальних дієслів також може відрізнятися в англійській та українській мовах. Українські модальні дієслова, на відміну від англійських (вони є **неповнозначними**, оскільки не мають повної форми Infinitive, Participle та Gerund) мають повні форми. Вони вживаються для вираження різних відтінків значення, таких як обов'язок, заборона, можливість, бажання та інші. Тож використання великої кількості модальних дієслів допомагає виразити різні нюанси в значеннях дієслова, а також точніше та ефективніше висловлювати свої думки та наміри в мовленні. Вони забезпечують логічний зв'язок між реальним положенням речей та бажаною картинкою, що допомагає утримувати увагу аудиторії та впливати на її емоції та когнітивні процеси [10, с. 68].

Суб'єктивну модальність як в англійській, так і в українській мовах виражають **модальні слова**. Вони несуть суб'єктивне ставлення мовця до власне висловлення, допомагають **вербально** показати зв'язок між твердженням у реченні та реальністю [1, с. 10]. Модальні слова, не наділені окресленою зовнішньою формою, характеризуються семантичною та синтаксичною внутрішніми ознаками, що дозволяє лінгвістам розглядати їх як окрему частину мови. Семантичною ознакою модальних слів є їхнє значення суб'єктивного

відношення до висловлення з точки зору його достовірності, приблизності, бажаності [13, с. 158].

Модальні слова позначають сумнів, вірогідність, впевненість, передбачення та ін. Модальні слова виражають **різні ступені** ймовірності, впевненості, прогнозування, невизначеності та інші подібні явища.

Найбільш поширеними в обох порівнюваних мовах модальними словами є такі модальні слова, які **виражають невпевненість** у вірогідності повідомлюваного – *maybe* (можливо), *perhaps* (можливо), *probably* (напевно). Наприклад, *Miss Stacy won't be there, nor you nor Jane nor Ruby probably* [26, с. 148]. До модальних слів, які вживаються на позначення схвалення або несхвалення, можна віднести такі слова, як *fortunately* (на щастя), *unfortunately* (на жаль), *luckily* (на радість), *unluckily* (не пощастило), *happily* (на щастя), *unhappily* (на жаль). Наприклад, *I've got my patchwork scissors in my apron pocket fortunately* [26, с. 78]. Вирізняють модальні слова, що висловлюють впевненість у повідомлюваному *of course* (звичайно), *sure* (звісно), *surely* (звісно), *definitely* (безумовно), *sure enough* (певна річ), *evidently* (вочевидь), *obviously* (очевидно), *no doubt* (без сумніву), *naturally* (звичайно), *really* (дійсно). Наприклад, *Звичайно, нам усім треба бути пильними* [11, с. 59]. Впевненість, яка ґрунтується на певних достовірних даних, виражається модальними словами *in fact*, *in truth* та *truly*. В українській мові їм відповідають форми *правду кажучи*, *фактично* або *по-справжньому*. Наприклад, *Фактично війна змінила свій характер* [11, с. 176].

Крім іншого, модальні слова наділені **дискурсивними особливостями**, які можуть нести вплив на те, як вони вживаються у мові. Як було зазначено, вони можуть вказувати на рівень впевненості чи невпевненості мовця, ступінь його прихильності до висловлюваної пропозиції або ставлення до неї [13, с. 159]. Наприклад, використання модального слова *certainly* замість *maybe* може вказувати на вищий ступінь впевненості, а використання *hopefully* замість *definitely* демонструє більш обнадійливе ставлення. Зазвичай, модальні слова

мають ключову роль у вираженні модальності та вказують на ставлення мовця до висловлюваного речення. Їхнє використання не слід недооцінювати, адже воно може мати суттєві наслідки для дискурсу та використання мови.

2.1.4. Інтонаційні засоби. Засоби вираження модальності можуть бути явними або неявними. Одним з **неявних засобів** вираження модальності є **інтонація**. У просодії вивчають емоційно-експресивну оцінку, спектр відносин між суб'єктивністю та об'єктивністю, а також емоційно-вольові прояви. Це є основою модальної, або attitudinal функції інтонації. Інтонація передає різні емоційні відтінки як у мові з вираженою емоційністю, так і у мові з нейтральним емоційним тоном [18, с. 236]. Визначення інтонаційного ладу мови дозволяє розуміти його функції. Інтонація, як основний засіб вираження емоцій, може відтворювати різні модальні значення.

Як мовний засіб інтонація виконує комплекс функцій. Так, відповідна інтонація не лише маркує ввідні синтагми, але й включає їх у речення, об'єднує їх з усією структурою тексту або з його окремими частинами, утворюючи **модальні відношення**. Будь-яке слово, навіть односкладове, у відповідно організованих інтонаційних реалізаціях набуває різних предикативних ознак, перетворюючись із абстрактно-нейтральної одиниці мови в речення [18, с. 235]. Також інтонація усного мовлення може визначати парцеляцію, так само як і центр смислового навантаження шляхом відповідної паузації, модифікацій гучності, темпу і тембру і т.ін.

Інтонація як граматичний засіб вираження модального відношення в реченні розглядається в ролі організатора **комунікативного типу** речення (окличного, питального, імперативного тощо). Так, модальне значення таких одиниць комунікації, як кличний відмінок або вигуків визначається експресивною інтонацією [5, с. 49].

На прикладі деяких типів модальності, відповідно до класифікації за Г. фон Врігтом [30] та А. Кратцер [25] можна охарактеризувати інтонацію як мовний засіб модальності. **Епістемічну модальність** характеризує ступінь вірогідності знань або евіденціальності й показує відношення мовця до істинності висловлювання та реалізується у двох типах суджень: таких, що базуються на знаннях, і таких, що беруть за основу віру. Наприклад, *Of course I also have the full collection of all of her songs* інтонаційним індикатором, який підсилює думку мовця є частка *of course*.

Деонтична модальність відображає певні соціальні норми, правила поведінки, директиви, приписи і т.п., які суб'єкт мовлення оцінює як обов'язкові, дозволені, заборонені тощо та які спонукають його до конкретних дій. В ілюстративному висловлюванні *You simply must organise yourself and discipline yourself!* мовець демонструє чітко усвідомлену необхідність самоорганізації та самодисципліни і проектує це усвідомлення на свого співрозмовника, шляхом виділення інтонаційно слова *must*.

Булетична модальність асоціюється з вираженням можливості або неможливості виконувати певні дії залежно від бажання / небажання / волі мовця тощо. Наведений приклад *I won't listen to them!* демонструє небажання прислухатись до чийхось порад. Це небажання підсилюється підвищеним тональним рівнем на *won't*.

Динамічна (ситуативна) модальність стосується фізичної спроможності або необхідності мовця, а також означає можливість виконання дії за певних обставин. Наприклад, речення *I am to live in a big city and if you don't have any job, you've got to survive.* інтонаційно наголошує на тому, що не будеш працювати (*don't have*) – доведеться виживати (*'ve got to*) [25, с. 648].

2.2. Використання інверсії як засобу вираження модальності

Інверсія в англійській мові є значущим інструментом для передачі суб'єктивної модальності, дозволяючи виразити різні нюанси значення та ступінь обов'язковості дії. **Емоційний синтаксис** залучає специфічні вирази мови, які не лише передають зміст повідомлення, а й відтворюють особисті почуття та оцінку мовця щодо теми. Інверсія, як зразок такої синтаксичної техніки, порушує звичайний порядок слів, що додає певну емоційність та наочність окремому елементу [8, с. 156]. Цей засіб мовленнєвого виразу використовується для вираження різних модальностей як в англійській, так і в інших мовах.

Важливо відзначити, що не всі модальні дієслова можна використовувати в інверсії для передачі модальності. До найпоширеніших **модальних дієслів**, які використовуються з цією метою, належать *can, could, may, might, should, ought to, will, would, must* і *need*. Інші модальні дієслова, які можна використовувати з інверсією, включають *dare* і *had better*, з обмеженням залежно від контексту.

Виокремлюють випадки вживання стилістичної інверсії за умов, коли модальне дієслово йде перед підметом, а обставина способу дії у препозиції описує, наприклад, у зазначеному творі, суб'єктивну позицію автора щодо ставлення адресата: *Not for worlds would Marilla have told Anne just what Miss Stacy had said about her* [26, с. 140]. Ще один випадок – це **повна інверсія**, де інкорпороване модальне дієслово *could* знаходиться у препозиції перед підметом та перебирає смислове навантаження всього висловлювання, додаючи певного суб'єктивізму: *...not a word could she utter...* [26, с. 155]. Одним зі способів використання інверсії для вираження модальності є використання її для підсилення переконаності. Наприклад, у реченні *Ніколи не було жодних доказів*. [11, с. 39] замість *Жодних доказів ніколи не було*, інверсія використовується для підсилення впевненості, пересвідчення і акцентує на тому, що саме ніколи не знаходилося певних речей. Узагальнено кажучи, використання інверсії в реченні

є ефективним засобом передачі модальності, дозволяючи виражати різні смисли, такі як підсилення переконаності, виразність емоцій та висловлення бажань.

Висновки до Розділу II

Модальність в мові виражає **можливість** та **необхідність**. Засоби вираження модальності включають модальні дієслова та слова. Граматична категорія модальності досліджує, як дієслова виражають різні модальні значення. **Дійсний спосіб** використовується для висловлення фактів без особливого ставлення до них. **Умовний спосіб** виражає уявні дії, які можуть стати реальністю за певних умов. **Наказовий спосіб** використовується для спонукання до дій. Категорії часу та способу також виражають модальність у певних контекстах. Модальні дієслова вказують на ймовірність, можливість, дозвіл, бажання та інші концепти, і вони допомагають вербалізувати авторське ставлення до ситуації.

До найбільш поширених **модальних дієслів** відносяться *can, may, dare, must, може, має, треба, мусити* та інші. **Модальні слова** використовуються для відтворення суб'єктивної оцінки мовця до висловлювання та підсилення зв'язку між ним і дійсністю. До числа найпоширеніших модальних слів у англійській та українській мовах відносяться *maybe (можливо), probably (напевно), fortunately (на щастя), unfortunately (на жаль), of course (звичайно), sure (звісно), evidently (вочевидь)* та *truly (по-справжньому)*. Використання модальних слів впливає на специфічні риси мовленнєвого контексту, що може впливати на сприйняття висловлювання. Такі слова відображають рівень впевненості мовця, його відношення до висловленої ідеї або ступінь підтримки спілкування.

Найбільш очевидним показником модальних відношень в усному мовленні виступає **інтонація**, що повністю відтворює суб'єктивну позицію мовця, як в емоційному, так і у логічному аспектах.

Інверсія в англійській та українській мовах – це потужний засіб, що використовується для вираження модальності, суб'єктивності та емоційної оцінки мовця стосовно теми обговорення, а також для впевненого підсилення його переконань. Модальні дієслова та їх відповідники в українській мові, такі як *can, could, may, might, should, ought to, will, would, must* і *need*, використовуються з інверсією для чіткого вираження модальності.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Аналізуючи засоби вираження модальності в англійській та українській мовах через текстові матеріали і твори, і підкріплюючи це теоретичними підходами, які включають як лінгвістичну, так і художню теорію, ми можемо зробити декілька висновків:

Вивчення модальності базується на теоретичних основах, які можна висвітлити та описати. Один із методів досягнення цього – це дослідження **ключових мовних структур**. Мова як структура означає розуміння частин речення і того, як вони поєднуються або організовані у різних мовах. Мова як розумова здатність показує, що люди народжуються зі здатністю до мови, ментальним апаратом, який дозволяє їм використовувати мову для створення підсвідомих правил мовлення. З часом людина розвиває внутрішню граматику, набір правил, які вона може використовувати для розуміння і створення однієї або декількох мов. Остання мовна структура – мова як функціональний ресурс, яка показує, що вона використовується людьми для досягнення певних цілей та виконання різних функцій в мовленні.

Модальність, як граматична категорія, визначає погляд мовця на дійсність. Вона є важливим елементом у мовній комунікації, і для кращого розуміння її трактування слід досліджувати контекст або дискурс, в якому вона вживається. Лінгвісти виділяють два типи модальності в реченнях: об'єктивну та суб'єктивну. **Об'єктивна модальність** відображає відношення повідомленого до певного плану дійсності, тоді як **суб'єктивна модальність** виражає оцінне ставлення мовця до змісту висловлення. Крім того, існують вербальні та невербальні засоби вираження модальності. Модальні дієслова, такі як *can*, *may*, *must*, служать для вираження можливості, здатності, необхідності виконання дії, а також для вираження емоційних станів та ставлення до ситуації. В англійській мові вони завжди вживаються з дієсловами у формі інфінітива і впливають на тон і категоричність висловлювань у комунікації.

Англійська та українська мови мають схожі способи вираження модальності, які включають в себе **модальні дієслова**. Ці дієслова використовуються як допоміжні, щоб вказати на можливість, здатність або необхідність виконання дії, яку виражає основне дієслово. До них належать такі слова, як *can, may, must, should, could, might, сміти, мусити, маєш, повинен, може* та інші. Одна з головних функцій модальних дієслів – вираження емоційного стану та ставлення до ситуації, у якій вони вживаються. Ці дієслова допомагають легше передавати тон та змінювати категоричність висловлювань у комунікації.

Під час аналізу української та англійської мов виявлено, що обидві вони мають деякі спільні риси у вираженні модальності. У обох порівнюваних мовах лексичні засоби для вираження модальності включають **модальні слова**, які мають різну семантичну спрямованість, такі як *perhaps (можливо), definitely (безперечно), unfortunately (на жаль)* і т. д. Ці слова відображають суб'єктивне ставлення, виражаючи сумнів, впевненість, передбачення та інші емоційні стани.

На граматичному рівні модальність виражається за допомогою **способів дієслова**. Для об'єктивної модальності використовуються часові форми дієслів дійсного та наказового способу, тоді як ірреальні об'єктивно модальні значення виражаються формами умовного способу дієслів.

Інверсія, як один із способів позначення модальності, використовується для зміни порядку слів у реченні з метою вираження різних смислів. Модальність (така як можливість, бажання, обов'язок) може бути досягнута через інверсію, коли допоміжне дієслово стоїть перед підметом.

Підсумовуючи, можна сказати, що модальність складається з різноманітних аспектів, які виражають відношення мовця до його висловлювань та оцінку його сприйняття об'єктивної реальності. В усному мовленні **інтонація** виступає як найбільш очевидний показник модальних відношень, що повністю відтворює суб'єктивну позицію мовця, як в емоційному, так і у логічному аспектах.

РЕЗЮМЕ

The research delves into «Language means of expressing modality in Modern English and Ukrainian» analysing how Modern English and Ukrainian languages uniquely convey the category of modality. The course paper comprises an introduction, two chapters, conclusions to each chapter, general conclusions, a résumé and literature cited.

The first chapter, titled «**Теоретична характеристика поняття модальності в англійській та українській мовах**» («Theoretical Characteristics of the Concept of Modality in English and Ukrainian»), addresses theoretical aspects. This chapter explores the fundamental approaches to studying linguistic structures, defines modality as a grammatical category, and examines the various means of expressing modality.

The second chapter «**Дослідження мовних засобів вираження модальності в сучасних англійській і українській мовах**» («A study of Language Means of Expressing Modality in Modern English and Ukrainian») embodies a practical investigation. It presents an examination of how modality is conveyed in English and Ukrainian, drawing from contemporary works of fiction to illustrate its points. The paper conducts a comparative study of the various methods used in each language to express modality, highlighting both commonalities and distinctions between them.

Key words: modality, objective modality, subjective modality, the category of modality, means of expressing modality, modal verbs, modal words, inversion.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арешенкова-Левченко, О. Ю. (2020). Модальні слова як стилістичний ресурс рекламного дискурсу. Криворізький державний педагогічний університет – 9-13. <https://doi.org/10.31812/123456789/5389>.
2. Балли, Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Ш. Балли. – М.: Из-во Иностранной литературы, 1955. – 416.
3. Брицин, В.М. Модальна граматика дискурсу як один із напрямів семантико-синтаксичних досліджень. Мовознавство, 2006. № 2/3. – 101.
4. Брицин, В. М. (2015). Модальність і предикативність: лінії розмежування і протиставлення. Мовознавство. № 2. – 77-85. <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123456789/184003>.
5. Вечерок, О. М, Трусова, Л. В, & Скальська, С. А. (2021). Невербальна комунікація в контексті міжкультурного спілкування. Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : Матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю – 49-50. <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/15679>.
6. Гришина, О. Д., & Статкевич, Л. П. (2020). Способи вираження модальності в англійській та українській мовах. Вчені записки. №4. – 40-45. DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-2/07>.
7. Иванова, О.В. Специфика реализации модальности как лексико-грамматической категории в английском ЯЗЫКЕ / О.В. Иванова // Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Филологические науки. Вопросы теории и практики, № 12 (30) 2013, часть 1. – 94-98.
8. Козак, С. (2018). Реалізація категорії модальності в англомовних пресрелізах. Актуальні питання іноземної філології, (8), – 154-160.
9. Криворучко, Т. В. (2012). Сучасний стан дослідження англійського речення. Проблеми викладання іноземних мов у немовному вищому

- навчальному закладі: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 16 березня 2012 р.), – 171-174.
10. Латик, М. (2010). Когнітивно-прагматичні властивості англійських модальних дієслів. Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія іноземні мови, (Вип. 17), – 67-72.
  11. Орвелл, Дж. (2022). 1984 (О. Жупанський, Ред.; В. Шовкун, Пер.). Вид-во Жупанського.
  12. Помазан, О. С., & Ковтун, О. В. (2016). Засоби вираження модальності в сучасній англійській мові. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ ім. В. Стуса., 2(8), – 138–142.
<https://jvestniksss.donnu.edu.ua/article/view/3898>.
  13. Ралдугіна, К. О. (2008). Модальність як логіко-філософська та лінгвістична категорія. Вісник Запорізького національного університету, Стаття №1, – 156-161.
  14. Різванли, Н. (2021). Модальність як семантична категорія у англійському науковому дискурсі. Грааль науки, – 221-224. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.24.09.2021.42>.
  15. Семотюк, О. Л. Сучасні технології лінгвістичних досліджень: навч. посібник. Львів: Вид-цтво Львів. політехніки, 2011. – 148-152.
  16. Телеки, М. (2014). Суб'єктивна модальність висловлення у писемній комунікації. (4), – 82-89.
Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apcnim_2014_4_15.
  17. Ткаченко, К. І. (2013). Модальні дієслова як гарант комунікативно успішної політичної промови [Thesis, Сумський державний університет]. eSSUIR – Electronic Sumy State University Institutional Repository. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/30540>.

18. Шнуровська, Л.В. Інтонація модальності в англійському мовленні. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Випуск 15'2017. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов, – 234-241.
19. Шульжук, К. Ф. (2004). Синтаксис української мови. Академія. Доступно: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shulzhuk_Kalenyk/Syntaksys_ukrainskoi_mov_y.pdf.
20. Asoulin, E., (2016) “Language as an instrument of thought”, *Glossa: a journal of general linguistics* 1(1): 46. doi: <https://doi.org/10.5334/gjgl>.
21. Dreiser, T. Jennie Gerhardt. M.: Progress Publishers, 1972. – 357.
22. Freeman, D. E., & Freeman, Y. S., (2014). *Essential linguistics: what teachers need to know to teach ESL, reading, spelling, grammar. Second Edition.* Portsmouth, NH, Heinemann.
23. Horbach, N., Ivanova, I., & Kalchenko, T. (2021). Mood and modality in English. *Humanities Science Current Issues*, 1(37), – 112-118. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-1-18>.
24. Ingram, R. M. (1978). THEME, RHEME, TOPIC, AND COMMENT IN THE SYNTAX OF AMERICAN SIGN LANGUAGE. *Sign Language Studies*, 20, – 193-218. <http://www.jstor.org/stable/26203287>.
25. Kratzer, A. Modality / A. Kratzer // *Semantics: An International Handbook of Contemporary Research* / eds A. von Stechow and D. Wunderlich. – B. : Walter de Gruyter, 1991. – 639-650.
26. Montgomery, L. M. (2008). *Anne of Green Gables*. Gutenberg EBook. https://www.argentina.gob.ar/sites/default/files/anne_of_the_green_gables_montgomery.pdf
27. Palmer, F. R. *Modality and the English Modals*. New-York : Routledge, 2013. – 220.
28. Rajendran, S. (2006). Syntax and semantics of verbs of communication in English and Tamil. *Language in India* 6:2. www.languageinindia.com.

29. Rizikhon, Bozorovna Usmonova (2021). SEMANTIC FEATURES OF MODAL VERBS IN ENGLISH GRAMMAR. Scientific progress, 1 (4), 227–234. <https://cyberleninka.ru/article/n/semantic-features-of-modal-verbsin-english-grammar>.
30. Wright, G. H von. Deontic modality / G.H. von Wright // Mind: A Quarterly Review. – Vol. LX – No. 237. – 1-15.
31. Zhang, J. (2019). A semantic approach to the english modality. Journal of Language Teaching and Research, 10(4), – 879. <https://doi.org/10.17507/jltr.1004.28>.